

Ieteikumi sabiedrības iesaistei pašvaldību darbā, sevišķi pandēmijas apstākļos

Domnīca Providus un Vides aizsardzības un reģionālo lietu ministrija 2021.gada oktobrī rīkoja seminārus par iedzīvotāju iesaistes iespējām pašvaldību darbā. Semināros (22.10 un 25.10) kopā piedalījās 80 dalībnieki no pašvaldībām, Providus un VARAM. Šo semināru ietvaros tika sagatavoti praktiski ieteikumi sabiedrības līdzdalības veicināšanai pašvaldību darbā.

Kad sabiedrība vislabprātāk iesaistās?

- Jāatceras, ka cilvēki labprātāk iesaistās tad, kad viņiem iepriekš jau ir bijusi **pozitīva iesaistīšanās pieredze** un izveidojusies savstarpējā uzticēšanās- nekas nenotiek vienas dienas laikā un sadarbība ar iedzīvotājiem veidojas lēni.
- Iedzīvotāji aktīvāk iesaistās tādu lēmumu izskatīšanā, kas **skar viņus personiski**;
- Iedzīvotāji labprātāk iesaistās līdzdalības aktivitātēs, **ja viņus uzrunā personiski**, piemēram, piezvanot,
- Lai iegūtu konstruktīvu viedokli, jālūdz viedoklis vai iespēja izteikt idejas par **konkrētu priekšlikumu/objektu** (piemēram, rotaļlaukumu, jaunu gājēju pārejas izveides vietu);
- Jāņem vērā, ka **dažkārt iedzīvotāji nevēlēsies izteikties publiski**.

Kā sagatavoties tikšanās reizei ar iedzīvotājiem?

- Tehniski **sarežģītus tekstus padarīt vieglāk uztveramus** - vismaz izstāstīt to galveno jēgu;
- **Sniegt atgriezenisko saikni** tad, ja kāds tomēr ir iesaistījies apspriedē. Vajag domāt par atgriezenisko saikni (kā to sniegs?) vēl pirms pasākuma organizēšanas.

Kā pašvaldībai kļūt spēcīgākai iedzīvotāju iesaistē?

- **Apmācīt savus darbiniekus** lietot digitālās iesaistes rīkus (piemēram, Google formas, Jamboard digitālo tāfeli, ZOOM paslēptās funkcijas), pasākumu organizēšanas pamatus, kā arī to, kā kvalitatīvi sniegt atgriezenisko saikni.
- **Piesaistīt palīdzību “no malas”**, kas var kopā ar pašvaldības darbiniekiem noorganizēt kvalitatīvu konsultāciju procesu. Piemēram, Providus ir iespēja bez maksas līdz 2022.gada septembrim palīdzēt divām pašvaldībām noorganizēt

kvalitatīvu konsultāciju procesu par kādu pašvaldībai aktuālu tēmu. Plašāka informācija: sintija.tarasova@providus.lv

Kā aizsniegt iedzīvotāju un iegūt plašāku un daudzveidīgu viedokli?

- Lai informētu iedzīvotājus par iesaistes iespējām, var izmantot **dažādus sociālos tīklus**, piemēram, Facebook. Tur vislabāk var aizsniegt visvairāk Latvijas cilvēkus: aptuveni puse no LV iedzīvotājiem to lieto. Taču aizvien grūtāk tur uzrunāt jauniešus, kuri dod priekšroku citiem tīkliem. Pašvaldība var izmantot Facebook reklāmas iespējas, piemēram, kādu svarīgu aptauju īstenošanai.
- Ļoti efektīvs veids, kā sasniegt iedzīvotājus, ir **sūtīt individuālus e-pastus (piemēram, aicinot aizpildīt Google anketu) vai zvanīt** - jo var būt tā, ka ir pārāk daudz informācijas sociālajos tīklos, nevar visu pamanīt.
- Tad, kad tas būs atkal iespējams – aktīvāk jārīko **ārtelpu pasākumi** – šī ir īpaši laba pieeja kā sasniegt konkrētu mērķgrupu, piemēram, izbraucot pie cilvēkiem, atrodoties uz vieta konkrētā teritorijā, par kuru nepieciešams sabiedrības viedoklis;
- Vēl **aktīvāk strādāt ar esošajām konsultatīvajām padomēm**, kas izveidotas pašvaldībā, piemēram, rīkojot sanāksmes caur ZOOM vai arī ārtelpās;
- Mēģināt izveidot un **piedāvāt iedzīvotājiem viegli lietojamas aplikācijas/portālus iedzīvotāju iesaistei**;
- **Rīkot tikšanos ar pašvaldības priekšsēdētāju**, dodot iespēju iedzīvotājiem piezvanīt konkrētā laikā vai arī organizējot ZOOM tikšanos ar pašvaldības priekšsēdētāju, kurā notiek jautājumu un atbilžu sesija;
- Lai sasniegtu seniorus kā sabiedrības īpašo grupu, tos vajadzētu uzrunāt "citādi". Seniori ir grūtāk aizsniedzami, taču to var izdarīt, veicot aptaujas. Piemēram, **drukātas aptaujas** anketas atstājot Dienas centros, pagastu bibliotēkās, klientu apkalpošanas centros, iespējams pagastu veikaliņos.
- Lai sasniegtu dažādu auditoriju, būtu **vairāk jāsadarbojas ar aktīvo iedzīvotāju kopienām/biedrībām**, kas vairāk piesaistīs citus - un parādīs, ka viņu iesaistei ir jēga.

Rīki iedzīvotāju iesaistei tiešsaistes formātā:

- **Ģeogrāfiskās informācijas sistēmas** – rīki, kas ļauj vizualizēt, analizēt, uzglabāt, koplietot un arī vizualizēt ģeotelpiskos datus, potenciāli apvienojot tos ar dažādiem aptauju izstrādes un administrēšanas rīkiem ar mērķi iesaistīt iedzīvotājus plānošanas procesos (piemēram, rīki *Maptionnaire*, *Fix My Street*, *Google Transit*).

- **Aptauju administrēšanas programmatūras** ļauj izstrādāt dažāda veida aptaujas sabiedrības viedokļa iegūšanai, informācijas ievākšanai u.c. mērķiem (piemēram, *Google Forms, Typeform, WPForms, Formidable Forms, Paperform*).
- **Digitālās tāfeles** ļauj padarīt tiešsaistes fokusgrupas u.c. veida tiešsaistes pasākumus interaktīvākus, ļaujot dalībniekiem praktiski līdzdarboties (piemēram, *Google Jamboard, Miro, Skethboard, Mural*).
- **Mobilās aplikācijas** ir veids, kā sazināties ar cilvēkiem neatkarīgi no to atrašanās vietas, ņemot vērā viedtālrunu popularitāti sabiedrībā (piemēram, *Cēsis 8911*, mobilā aplikācija *Sigulda*).
- **Simulāciju spēles** ļauj padarīt dažādas iesaistes metodes, bet primāri iedzīvotāju izglītošanu par tām interesantāku (piemēram, spēle *Vēlēšanu pilsēta*).
- **Visaptverošas iedzīvotāju līdzdalības platformas** vienkopus apvieno plašu klāstu digitālās līdzdalības rīku, tostarp, nodrošinot aptauju veidošanu un administrēšanu, ģeogrāfiskās informācijas sistēmas, kopstrādes vidi, piemēram, digitālās tāfeles, videokonferenču rīkus, līdzdalības budžetēšanas platformas, diskusiju forumus, integrētu datu apkopošanu un vizualizēšanu (piemēram, *CitizenLab, Commonplace, Give My View*).

Apkopojums sagatavots Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas un domnīcas PROVIDUS ar Aktīvo iedzīvotāju fonda atbalstu rīkoto informatīvo semināru pašvaldībām par jaunajiem Atvērtības standartiem un iedzīvotāju iesaisti ietvaros. Semināri rīkoti Aktīvo iedzīvotāju fonda projekta "Ilgtermiņa risinājumi sekmīgākām konsultācijām ar sabiedrību" ietvaros. Aktīvo iedzīvotāju fonds ir Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instrumentu programma, kas Latvijā tiek īstenota no 2020. līdz 2024. gadam ar mērķi stiprināt pilsonisko sabiedrību un iedzīvotāju līdzdalību un vairo mazaisargāto iedzīvotāju grupu spējas.